

ILM FAN XABARNOMASI

Ilmiy elektron jurnali

TA'LIMNI TASHKIL ETISH SHAKLLARI

Ne'matova Shohsanam Erkin qizi
Jizzax davlat pedagogika universiteti
Maxsus pedagogika kafedrası
(surdopedagogika) yo'nalishi
3-kurs 303- guruh talabasi
Shohsanamnem88@gmail.com
tel: +998911971204

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada talim tashkil etish shakllari tushunchasining mohiyati va o'qituvchi va o'quvchining belgilangan tartibda, muayyan maqsadga muvofiq malum rejimda tashkil etiladigan o'quv-bilish faoliyatining tashqi ifodasi yoritilib berilgan.

АННОТАЦИЯ: В данной статье выделена сущность понятия форм организации обучения и внешнего выражения учебной деятельности, организованной учителем и учеником в определенном порядке, согласно определенной цели, в определенном режиме.

ANNOTATION: In this article, the essence of the concept of forms of educational organization and the external expression of the learning activity organized by the teacher and the student in a certain order, according to a certain purpose, in a certain mode, are highlighted.

Tayanch so'zlar: Fan to'g'ralari, o'quv jarayonini faollashtirish, o'quv reja, fakultativ fanlar, o'quv materiallari, mustaqil ishlar.

Основные слова: Научные кружки, активизация учебного процесса, учебная программа, предметы по выбору, учебные материалы, самостоятельная работа.

Keywords: Science circles, activation of the educational process, curriculum, optional subjects, educational materials, independent work.

Keng pedagogik ma'nodagi tarbiya muayyan maqsadga qaratilgan bo'lib, jamiyat tomonida tayyorlangan yoxud o'qituvchilar va tarbiyachilar tomonidan amalga oshiriladi va turli xil o'quv mashg'ulotlari, maxsus o'tkaziladigan bir qator ma'naviy-marifiy tadbirlarni o'z ichiga oladi.

O'zbekiston mustaqillikka erishgandan shu kunga qadar qisqa vaqt mobaynida, pedagogika fanini yangi taraqqiyot bosqichiga ko'tarish, o'tmishdagi pedagogik tafakkur daholarining shuhratini tiklash va ularning g'oyalarini hayotga tadbir etish kabi siyosiy-ijtimoiy, iqtisodiy sohalarda katta yutuqlarga erishdi. Mamlakatimizda talabalarni insonparvarlik, ilmiy-dunyoqarash, internatsionalizm hamda vatanimizga cheksiz muhabbat va sadoqat ruhida tarbiyalash usulida ta'lim-tarbiya berishning yagona tizimi yo'lga qo'yilgan.

Talimni tashkil etish shakli bu- o'qituvchi va o'quvchining ma'lum bir tartibda, aniq maqsadga yo'naltirilgan va ma'lum rejimdagi o'quv faoliyati hisoblanadi.

O'quvchilarni qamrab olish, jamoaviy va individual shakllarining nisbatlari va o'quvchilarning faoliyatini tashkil etish belgilariga ko'ra uch asosiy turga ajratiladi: individual; sinf-dars; maruza seminar.

Ta'limni tashkil etishning shakllari: An'anaviy ta'lim shakli, noan'anaviy ta'lim shakli va yordamchi shakllariga bo'linadi.

Ta'limni tashkil etishning yordamchi shakllariga fakultativ mashg'ulotlar sanaladi. Ular o'quvchilarning qiziqishlari asosida tashkil etiladi: to'garaklar, klublar, olimpiadalar, viktorinalar, korgazmalar va ekspeditsiyalar shular jumlasidandir. Ta'lim jarayonida, shuningdek, darsning quyidagi yordamchi turlaridan ham foydalaniladi:

Fan to'garaklari yo'nalishi, mazmuni, ish metodi, o'qitish vaqti kabi jihatlari ajralib turadi.

Ta'limni tashkil etish shakli

Individual

Sinf-dars

Seminar va amaliy darslar.

Ta'limni tashkil etishning shakllari.

Individual ta'lim shakli bir qancha yutuqlarga ega. Ushbu ta'lim shaklida o'quvchining bilim darajasi, salohiyati, o'zlashtirish ko'rsatkichidan kelib chiqqan holda dars jarayoni tashkillashtirish.

Sinf-dars ta'lim shakli ham qancha ijobiy tomonlarni o'zida qamrab oladi. Birinchidan, ushbu ta'lim shakli guruh bo'lib dars o'tishga mo'jallangan. Shunga ko'ra dars jarayoni musobaqa tarzida amalga oshiriladi.

Seminar va amaliy dars shaklida ham o'quvchilar guru holida bo'lishadi. Ushbu jarayonda o'quvchilar aktiv, o'qituvchining esa passiv bo'lishi talab etiladi.

o'qitish

tarbiyalash

rivojlantirish

Har bir dars quyidagi uchta asosiy maqsadga erishishga yo'naltiriladi

Aralash (kombinatsion dars).

- Aralash (kombinatsion dars).
- Yangi bilimlarni bayon qilish darsi.
- O'rganilganlarini takrorlash va mustahkamlash darsi.
- O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini nazorat qilish darsi.
- Laboratoriya darslari.
- Amaliy darslar.

Darsning turlari va tuzilishi

fanning ilg'or yutuqlari, pedagogik texnologiyalardan foydalanish, darsni o'quv-tarbiyaviy jarayon qonuniyatlari asosida tashkil etish;

darsda barcha didaktik tamoyil va qoidalarning optimal nisbatlarini ta'minlash;

o'quvchilar anglab yetadigan fanlararo bog'liqliklarni o'rnatish;

shaxsning har tomonlama rivojlantirishni motivatsiyalash va faollashtirish.

ilgari o'rganilgan bilim va malakalari, shuningdek, o'quvchilarning rivojlanish.

o'quv-tarbiyaviy faoliyat barcha bosqichlarining mantiqiyligi va emotsionalligi;

Ta'limning yordamchi shakllaridan ekskursiyalar ham joy olgan. Ular ommaviy, guruhli va kichik guruhli bo'lishi mumkin. O'quv ekskursiyalari alohida fanlar yuzasidan ham tashkillashtiriladi. Ekskursiyaning muvaffaqiyatli o'tishi o'qituvchining puxta tayyorgarligiga, obyekt va mashrut bilan oldindan tanishib chiqishiga va o'quvchilarni topshiriqlarni bajarishga jalb qila olishiga bog'liq. Ekskursiyani o'tkazish metodikasi: mavzu, didaktik maqsad, o'quvchilarning yoshi hamda ekskursiya obyektiga qarab tanlanadi.

O'quvchilarda kuzatish va tahlil qilishga oid ko'nikmalarini shakllantirishda o'quv ekskursiyalarining o'rni katta. O'quv ekskursiyalari o'quv dasturlarida ko'zda tutilgan bo'lib, u yoki bu o'quv predmeti uchun ajratilgan vaqtda o'tqaziladi. Ekskursiyaning tarbiyaviy ahamiyati ham katta sanaladi, uning vositasida bolalar jamoatchilik, vatanparvarlik, estetik tarbiya amalga oshiriladi. O'quv ekskursiyalari to'rt tomonlama tasnif etiladi: o'quv predmetlariga ko'ra, ta'lim jarayonidagi o'rniga ko'ra, tarkibiga ko'ra va ajratilgan vaqtiga ko'ra.

Maktab o'quv rejasi turli fakultativ tanlovlar, kurslarni tashkil etishni ko'zda tutadi. Amliyotda iqtisod, radiotexnika, etika, rassomchilik, musiqa kabi kurslar o'quvchilar va ularning ota-onalari istagidan kelib chiqib tashkil qilinadi. Fakultativ fanlarni tashkil etishda bo'lsa, faqat o'quvchilar istaklaridan emas, balki ijtimoiy talablar va muassasa imkoniyatidan kelib chiqadi.

Xulosa

Ta'limning darsdan tashqari boshqa shakllari xilma-xil bolib, unga uy vazifalari alohida o'rin egallagan. Uy vazifalari bevosita o'qituvchining ishtirokisiz ammo uning ko'rsatmalari yuzasidan bajariladi. Uy vazifalari quyidagi talablardan tashkil etiladi:

- O'quvchilardan uy vazifalarini bajarishda ishtiyoq, xavas va qiziqishlarni oshirish. Buning uchun uy vazifalarning maqsadi, ularning axamiyati o'quvchilarga tushuntiriladi.
- Uy vazifalarini bajarishni nazorat etish, bolalarni rag'batlantirish.
- Uy vazifalari asta-sekin murakkablashtirish, optimal qiyinligini taminlash va turlarini o'zgartirib borish.
- Uy vazifalarini bajarishi uchun gigiyenik talablarga javob beradigan sharoit yaratish.

Darslarda pedagoglar o'quvchilarning uy vazifalarini halol bajarishlariga juda kam e'tibor qaratishayotganligi, vazifalarni sinfda tekshirishga urinmasliklari, rang'batlantirib borishdan qochishlari keng tarqalgan kamchiliklardandir. Uy vazifalarni qanday bajarish kerak ekanlini tushuntirib berishga vaqt yetmay qoladi va shoshilinchda berib yuboraveriladi.

Har bir darsning muvaffaqiyati ko'p jihatdan mashg'ulotani tog'ri tashkil etilganligiga bogliq. Dars o'qituvchi va o'quvchining ijodiy hamkorligiga asoslansagina, o'quvchilar mustaqil va teran fikrlay oladigan va irodalari mustahkamlanib boradi. Muammoli vaziyatlarga qo'rqmasdan, dalil ozlari yechim topishga o'rganishadi.

REFERENCES

1. B. X. Xodjayev Umimiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti, Toshkent-2017.
2. I. J. Xusanboyev va boshqalar, Pedagogika nazariyasi va tarixi, Toshkent-2021.

3. X. Ibragimov, SH. Abdullayeva. Pedagogika nazariyasi (darslik). "Fan va texnologiya", 2008
4. Khaydarov, S. A. (2021). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. International scientific and practical conference. CUTTING EDGE-SCIENCE. In Conference Proceedings (pp. 41-43).
5. Davrenov, J., & Haydarov, S. (2021). TARIX FANINI O'RGANISHDA XVI-XVIII ASRLARDA YAPONIYA DAVLATI TARIXINI AHAMIYATI. Scientific progress, 1(6).
6. G.Kh.Temurova Issn 2181-9580 Tashkent State Pedagogical University Scientific Information Journal 2020 Issue 2 Journal
7. G. Kh. Temurova was registered by the Press and Information Department of Tashkent city on July 30, 2014 with number #02-00175. tdpujournal@mail.ru page 139-143
8. G.Kh. Temurova Issn 2181-9580 Tashkent State Pedagogical University scientific information scientific-theoretical journal 2020 issue 2 tdpujournal@mail.ru 166-170 pages
9. G.X.Temurova МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҲАЗИРСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ НОҚИС// Қарақалпақстан, 2022 № 4/1 - 2022 жыл ISSN 2181-7138 27-33 бет
10. G.K. Temurova NATIONAL UNIVERSITY NEWS OF UZBEKISTAN, - Tashkent, 2022, [1/8/1] ISSN 2181-7324 179-181 pages G.X.Temurova Бола ва замон. Тошкент, 2022-№3. Б 54-56. (13.00.03-№1) 59-61 бет bola-zamon@rambler.ru
11. <https://lex.uz/docs/-1866997?ONDATE=30.09.2019%20015>.
12. D.B.Yakubjanova, X.S.Akramova, G.X.Temurova. —Mehnat va predmetli amaliy ta'lim texnologiyasi|| Darslik – T.: Metodist nashriyoti, 2023yil. 246 bet.
13. X.S.Akramova.G.X.Temurova “Логопедик массаж” ўқув қўлланма (2023),96 bet.